

що всім мешканцям України повинен однаково лежати на серці культурний розвиток її корінного населення, можливий тільки в українських національних формах. Та поки що на жаль це тільки мрія завтрашнього дня. В сьогоднішній суворій дійсності немає для них місця.

Про відносини до українства російських націоналістів та наших перевертнів багато говорити не приходить.

Менше зрозумілим на перший погляд являється заборчій націоналізм польський, бо хоч польський поміщицький елемент, на якому він спирається, має справді економічну силу, але не має поки що влади і, будучи сам національно привічений, здавалося б повинен розуміти чужий гнів та в нищенню українства своїми вливами не помагати. Показується однак, що психологія найздників скрізь однакова.

Цікавим причиною до зрозуміння відносин до українства вшехпольських націоналістів є відповідь графа Красицького „Раді“ (в № 193 „Dz. Kij.“), на котрій ми спиняємось для двох причин.

Раз тому, що поляки увійшли до нового російсько-польського земства і що їх значіння в цьому земстві при сучасних умовах безумовно буде рости. Вдруге тому, що польський елемент на Україні, через виділення його в окрему курію і через політику „сфер“ в напрямі витворення з цього елемента своєрідного польського „гетто“ на Україні—йде на довгі часи під команду вшехполяків і що про інші течії та напрями в ньому на довгий час вже мови бути не може.

В статті Красицького ми помінаємо характерний вступ, в якому граф, пояснюючи через що зацікавився в відповіді „Раді“, заявляє, що йому трудно в свій час знати де що друкується, хоч дозволимо собі на це зауважити, — російським опонентам граф відповів в свій час, не спізнаючись і дуже добре знав, як і що в російських газетах друкувалося. Помінаємо також його пораду для нас, щоб ми себе звали „Русинами“, а не „Українцями“, порадивши хіба взаємно графові: не забирати голосу в справі, в котрій він є ігнорантом і звати нас хоч „хохлами“, бо це для добра „вшехпольської ідеї“ було б найкраще, а з огляду на „gosyap-szjadów na Rusi“—найбезпечніше. Помінаємо врешті цілу копію всяких більше або менше дотепних його „сентенцій“ і берем з графської статті саму, мовляв, суть.

Зводиться вона до одних головніших пунктів. З національним українським рухом граф і його однодумці не рахуються, бо цей рух не є сьогодні для них реальною силою, а вони „сходити з реального ґрунту“ собі не бажають. Економічні відносини польського „двора“ до українського „села“ визнає граф за „дуже добрі“, не зважаючи навіть на „ліси й пасовиська“, а коли б де й трапились які розрухи, то на думку графа „інгуші“ (то б то приватна поліція) зовсім непотрібні, бо вистане „державної поліції“, а „в крайньому разі своїх наймитів“ (Swoi parobcy!!) Врешті ці відносини польської (спольщеної) шляхти до українського народу і до українського селянина граф вважає „поважними“ в протилежність до „хлопоманії“, котра в 1860-х роках перетворилась, на його думку, в забавку балагулів.

На це останнє зауважимо, що так зване „балагульство“ істаювало на Правобережжі в 40-х і 50-х роках та попередило собою пізнішу „хлопоманію“, а не навпаки і що дуже сумно, коли визначний публіцист „Dziennik'a Kijowsk'ogo“ так погано знає історію краю, про долю котрого збирається ршати. Зауважимо також пану графові, що чужі переконання можна поборювати, можна навіть ненавидіти, але не є ознакою високої культури називати „забавкою“ ідею людей, котрі за цю ідею покладали ціле своє життя і тернами заслани життя. До ідеї цих людей графським дотепам зась. Тим більше, що порівняння їхньої „хлопоманії“ з графським „полонофильством“ на користь цього останнього не вийде...

По за тим зрештою все в статті Красицького ясне та зрозуміле. З неї для нас наука, що в правобережному земстві одні власть і мушкі „сусіди“ будуть всіма силами старатись, щоб ми як найдовше не стали „реальною“, в їхньому розумінню, силою; а другі, що у цих перших за „шідусіди“,

Скільки уваг з приводу заведення земства на Правобережжі і відповіді гр. Красицького „Раді“.

Покладення в основу правобічного земства його анти-український і анти-демократичний характер проявив себе підчас останніх виборів в повній силі. Тим пояснюється „новременська“ радість, що „русская партия“ одержала „блестящий успѣхъ“ і що „ни одного крестьянскаго земства (чего такъ боялись) не будетъ“. Тим самим пояснюються невизначні поки що мурликання „Dziennik'a Kijowsk'ogo“, в котрих, побіч ображених вигуків на адресу Столипіна, чується веселий тон надії на кращу будучність. „Ми сидимо в своїх окопах—глядім тільки, щоб вони не розпарцювалися“ (тоб-то не перейшли в селянські руки)—писе в № 201 цієї вшехпольської газети її найповажніший і найсолідніший публіцист граф Ксаверій Красицький.

І ми українці мусимо признати, що і новременська радість і спокій графа Красицького мають поки що певні підстави.

Наслідки земських виборів для нас починають вже поволі виявлятися. Читачі „Раді“ знають про останній, вельми характерний анти-український похід київської земської управи. Будьмо певні, що це тільки перша ластівка. Правобічне земство не може не бути українофобським; нищення українства мусить стати одним з перших завдань „земського хазайства“ на Україні.

І дивуватися тут, розуміється, нема чому. Ці нечисленні українські елементи, що пройшла подекуди від селян, або ж від „русской“ курії і ці невшехпольські, прихильні до українців одиниці, що проскочили в курію польській—занадто слабкі і не-в-організовані, щоб мати який небуть більший вплив на земські справи. Провід земства лежатиме в руках націоналістів російських і в певній невеликій мірі—націоналістів польських.

Хотілося б вірити, що ці земські верховоди—здебільшого українці по походженню, люде, що свій добробут, свою освіту завдячують праці українських народніх мас, спричиняться до культурно-національного розвитку цих мас. Хотілося б вірити,

будуть культурно-національними потребами наших народніх мас нехтувати, бо ми для них не є реальною силою. Проти наших домагань вистачать, мовляв, державна поліція та панські наймити.

І за цю науку ми повинні бути „доброзвчлєвим“ нашим сусідам вдячні. Глядім тільки, щоб вона не пішла в ліс.

В. Правобережець.

